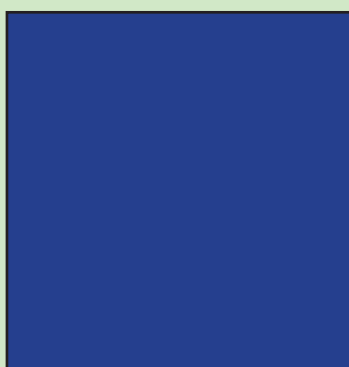

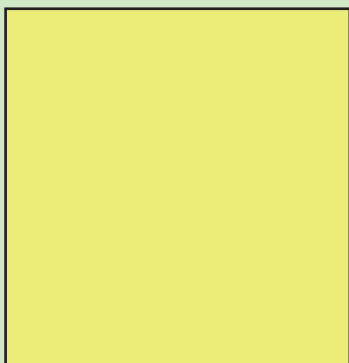
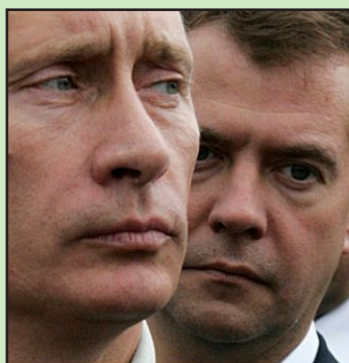
POLITICAL & SECURITY STATEWATCH

Buletin analitic lunar editat de IDIS "Viitorul"

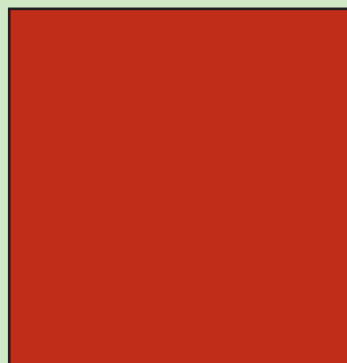

Focus

MUTAREA
LUI TARLEV,
CONFLICTUL
INTERETNIC ȘI
NOILE VALURI DE
PROTESTE

O SECURITATE
EUROPEANĂ
ȘUBREDĂ CREȘTE
ȘANSELE MOLDOVEI
LA INTEGRAREA
EUROPEANĂ

INCERTITUDINEA
ȘI NON-
DEMOCRATISMUL
POLITICII DE
SECURITATE A
MOLDOVEI – SURSĂ
DE INSECURITATE
NAȚIONALĂ ȘI
REGIONALĂ

www.viitorul.org

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) Viitorul reprezintă o organizație de cercetare, educație și de promovare, care activează într-o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, drept, științe politice, management instituțional și strategii. IDIS a fost înființat în 1993 în calitate de organizație neguvernamentală, necomercială și non-politică.

Ion Marandici

ionmarandici@gmail.com

MUTAREA LUI TARLEV, CONFLICTUL INTERETNIC ȘI NOILE VALURI DE PROTESTE

Sumar

În timp ce fostul premier Vasile Tarlev aderă la un partid cvasi-necunoscut, profesorii și pensionarii protestează în fața clădirii Guvernului. Se va situa Tarlev în opoziție față de PCRM sau această mișcare face parte din scenariul pus la punct de către strategii partidului de guvernământ? Problema dublei cetățenii a devenit din nou un subiect important, după ce două persoane deținătoare a cetățeniei României și Republicii Moldova, împotriva cărora au fost intentate procese, s-au refugiat pe teritoriul Ambasadei României solicitând protecție diplomatică. Confruntările violente între două organizații de tineret relevă existența pericolului unui conflict politic bazat pe criterii etnice și lingvistice în societatea moldovenească.

Mutarea lui Tarlev: un scenariu elaborat cu atenție?

Probabil, vom avea de așteptat câteva luni pentru a vedea ce l-a motivat pe Vasile Tarlev să rămână în politică. Decizia sa de a deveni membru a Uniunii Centriste din Moldova (UCM) a fost una surprinzătoare. Până în ultima clipă, în pofida zvonurilor ce circulasera anterior, nu era clar dacă Tarlev se va alătura minusculului partid sau nu. Întârziind la Congresul partidului, Tarlev a completat fișa de înscriere și peste câteva minute a fost ales președinte. Totul semăna cu un scenariu bine pus la punct. Totuși, cedând funcția de președinte, Mihai Petrache a exprimat anumite dubii referitoare la despărțirea lui Tarlev de comuniști, ceea ce s-ar părea că l-a surprins pe fostul premier nepregătit pentru asemenea întrebări. Tarlev, cel mai longeviv premier

din istoria țării a fost timp de șapte ani șeful guvernelor comuniste și de fapt, cel mai cuminte premier, un executant fidel al ordinelor venite de la Președinție. Cât de aproape a fost de partidul aflat la guvernare? Chiar dacă la ultimul congres de partid, el a fost cel care a stat lângă șeful partidului, nu s-a înrolat în Partidul Comuniștilor (PCRM).

Bucurându-se de o popularitate de circa 20% datorită publicității gratuite oferite timp de șapte ani de presa subordonată puterii, Tarlev va încerca să transforme popularitatea în voturi. Potrivit sondajelor este puțin probabil ca UCM să treacă peste pragul electoral de 6%. La ultimele alegeri locale în 2007, UCM a obținut circa 1% din voturi. Astfel s-ar părea ca singurul rezultat de pe urma acțiunii lui Tarlev va fi confuzia mai mare în rândul alegătorilor, cu toate că UCM încearcă să atragă indecizii considerându-se un partid de centru. În Republica Moldova, sistemul listelor de partid avantajează partidele, care au în capul listei o personalitate cunoscută; primul nume de pe listă este asociat de obicei cu partidul. Pentru că Tarlev este asociat cu PCRM-ul, s-ar putea întâmpla ca el „să fure” voturi de foștii săi protectori. Pe de altă parte, rebrandingul are nevoie de timp și în condițiile în care fostul premier evită să critice comuniștii este aproape cert că nu avea succes. În mod sigur nu este o coincidență că după decizia lui Tarlev de a re-entra în politică, acționarii de la fabrica Bucuria l-au acuzat că ar fi cauzat pierderi financiare substanțiale întreprinderii și încearcă să îl aducă în fața justiției. Va deveni și acest caz, unul ca celelalte, cu Tarlev încercând să susțină că este persecutat politic?

De obicei, premierii moldoveni și-au pierdut

popularitatea după ce au părăsit funcția. Dumitru Braghiș, un alt fost premier este în prezent președinte al Partidului Social Democrat, un partid mai consolidat decât UCM. Acesta a reușit să devină parlamentar după ce a condus Guvernul. Cu toate acestea, după ce a ratat fuzionarea cu Partidul Democrat (PDM), se pare că PSDM va avea propria listă de candidați pentru alegerile de anul viitor, luptând pentru a trece de pragul electoral de 6%. Mircea Druc, primul premier moldovean locuiește și este activ în România, în timp ce ceilalți șefi de guvern s-ar retras din politică.

Pragul electoral a fost restabilit de la 4% la 6% de către comuniști și creștin-democrați pentru a limita accesul la putere a noilor partide (vezi PSS 4). Noii concurenți sunt mult mai activi decât partidele parlamentare. Inițiativa liberal-democraților referitoare la Micul Trafic de Frontieră, protestele Partidului Liberal împotriva prezenței trupelor ruse, numeroasele acțiuni de stradă organizate de către Mișcarea Acțiunea Europeană denotă ambiția noilor formațiuni. În timp ce aceste partide noi luptă pentru popularitate și acces la mass-media necontrolată, creștin-democrații mizează mai ales pe grupurile ortodoxe protestând împotriva drepturilor minorităților sexuale. În prezent se observă încercarea partidelor de a defini mai clar electoratul țintă și elaborarea mesajelor electorale potrivite.

Din păcate nici după șaptesprezece ani de independență nu există studii serioase ale sistemului politic moldovenesc. Probleme ce țin de fragmentarea sistemului de partide, volatilitatea preferințelor electorale, structura sistemului rămân necercetate. O evaluare superficială arată că sistemul de partide moldovenesc este dominat de mai bine de un deceniu de către Partidul Comuniștilor flancat de concurenți mai mici și mai slabi. Dintre concurenți, cel mai important este Alianța Moldova Noastră constituită în jurul fostului primar de Chișinău, Serafim Urechean. Cel mai recent sondaj publicat de către Asociația Sociologilor și Demografilor din Moldova indică PCRМ drept partidul, care va lua cele mai multe locuri în Parlament. Din acest motiv, discuțiile despre dispariția subită a PCRМ de pe scena politică ignoră realitatea. Este evident că PCRМ nu va dispărea așa cum a dispărut

peste noapte Partidul Agrar Democrat după ce s-a menținut patru ani la guvernare. Din păcate pentru tranziția moldovenească, PCRМ a devenit o parte esențială a sistemului de partide moldovenesc, astfel prelungind și distorsionând prin politici contradictorii procesul tranziției de la comunism la democrație și economia de piață. Partidul a reușit să mențină loialitatea susținătorilor săi și are un electorat stabil, dar nu reușește să-și modernizeze propriile structuri. Mai ales minoritățile etnice, pensionarii și familiile cu venituri mici votează PCRМ. Toate aceste categorii merită o analiză separată, dar în acest moment ne vom întreba doar de ce minoritățile sunt atrase de discursul PCRМ. În continuare cercetăm câteva răspunsuri.

Este conflictul interetnic posibil în Moldova?

Chiar dacă există și alte partide politice (Ravnopravie, Patria-Rodina), care încearcă să mobilizeze minoritățile, analizând rezultatele alegerilor locale din 2007 și studiind diverse sondaje, se observă clar că mai ales PCRМ atrage aceste voturi. Un răspuns la întrebarea formulată anterior trebuie să ia în considerare tipul de societate multietnică propusă de PCRМ. Imediat după venirea la putere, PCRМ a încercat să revină la diverse practici de „inginerie socială” și să creeze o societate multietnică unită propunând populației vorbitoare de română ideologia moldovenistă de tip sovietic ca model de integrare. Principala țintă era populația vorbitoare de română, care în viziunea PCRМ ar fi trebuit să treacă printr-un proces de re-educare după primii ani de independență. În același timp, minoritățile etnice au fost lăsate să-și aleagă propriile modele de integrare socială. Drept rezultat minoritățile nu au avut stimuli sau motive pentru a studia limba oficială și în prezent percep asemenea solicitări legitime și legale venite din partea majoritarilor drept ofensatoare. A vorbi limba oficială nu a devenit un lucru obișnuit în Republica Moldova și drept consecință unul dintre principalele pericole pentru societatea moldovenească este în prezent divizarea pe criterii lingvistice. Pe parcursul ultimelor două decenii, societatea moldovenească a rămas divizată pe criterii lingvistice; o mare parte a vorbitorilor de limbă rusă consideră Federația Rusă drept

patrie culturală și nu cunosc limba română. Evenimentele de la începutul lunii octombrie de la Bălți, atunci când un grup al membrilor Partidului Liberal a fost atacat de către un grup de vorbitori de rusă, membri ai Komsomolului (organizația de tineret a PCR) ilustrează elocvent modul în care o confruntare politică se poate transforma în violență și agresiune fizică. În special dacă, la fel ca în cazul menționat mai sus, poliția nu intervine, ci respectă ordinele politice. Nu este de mirare în asemenea condiții că și legitimitatea instituțiilor statului este puternic contestată, un semn că structurile statului nu au rădăcini adânci în societate. Un factor, care influențează acest deficit de legitimitate este perceperea actualilor deținători ai puterii ca reprezentanți ai intereselor minorităților mai degrabă decât a majorității. Este dificil să ceri birocrăției să fie eficientă într-o țară în care chiar legitimitatea instituțiilor statele este mereu contestată.

Protestele se intensifică pe măsură ce se apropie alegerile

Protestele de masă nu sunt foarte frecvente în Moldova, mai ales pentru că sindicatele sunt ori controlate politic, sau prost organizate. În mare parte, solicitările acestora sunt materiale sau politice. Zeci de profesori și învățători au organizat câteva proteste și au promis că vor continua, dacă salariile lor nu vor fi mărite cu 40%. O creștere a salariilor, care nu prea are șanse să aibă loc în următoarele luni. Pensionarii continuă protestele lor sub egida organizației non-guvernamentale „Salvgardare”, care este una dintre puținele organizații ce articulează interesele persoanelor în etate. Prețurile la gaz și pentru asigurarea medicală sunt în creștere și pentru a atenua tensiunile sociale înainte de alegeri, Guvernul a promis creșteri salariale și la pensii substanțiale. Dintre protestele motivate politic, demne de menționat sunt protestele Mișcării Acțiunea Europeană organizate în fața clădirii Ministerului Justiției, pentru că ultimul a refuzat să înregistreze statutul de partid al mișcării. Înainte de alegerile din 2007 se desfășura aceeași istorie, însă surprinzător Mișcarea Acțiunea Europeană a câștigat procesul la Curtea Supremă și a fost înregistrată. Prea târziu însă pentru a participa la alegeri. Un alt val de proteste a fost

determinat de discutarea Legii Anti-discriminare, care prevede asigurarea drepturilor minorităților sexuale. Câteva organizații creștine au protestat vehement cerând respingerea prevederilor referitoare la orientarea sexuală din Legea Anti-discriminare.

Totuși cu siguranță, protestul simbolic cu cea mai mare rezonanță a fost intrarea neautorizată a fraților Mocanu pe teritoriul Ambasadei României. Deținători ai cetățeniei române și moldovene, fii fostului consilier prezidențial și actualului politician Sergiu Mocanu au fost acuzați că ar fi maltratată o persoană acum o lună. Aceștia neagă acuzațiile și susțin că de fapt aceasta este o răzbunare personală a președintelui Voronin îndreptată împotriva tatălui lor, pentru că acesta a părăsit administrația prezidențială. Cei doi frați Mocanu au anunțat că vor renunța la cetățenia moldovenească, dacă persecuțiile din partea partidului de guvernământ vor continua.

Prognoze

În mod cert, activitatea politică se va intensifica. Data alegerilor nu a fost anunțată, însă Comisia Electorală Centrală a început deja instruirea funcționarilor electorali. Pentru că alianțele nu sunt posibile în condițiile reglementărilor electorale actuale adoptate în primăvara lui 2008, partidele vor încerca să negocieze fuzionări. Totuși este mult mai dificil să negociezi fuziuni decât alianțe, astfel că vom deveni martorii interferenței eforturilor disperate ale formațiunilor mai mici. Urmînd exemplul Partidului Liberal, care nu se bucură de un acces facilitat la organele de presă, mai multe partide vor încerca să contacteze direct alegătorii. Protestele se vor intensifica la fel ca și presiunile inflaționiste, însă probabilitatea protestelor de masă este mică în acest moment întrucât forțele opoziției sunt dispersate și sindicatele moldovenești sunt controlate politic. Chiar dacă nu există dovezi că actuala criză financiară internațională afectează economia moldovenească, vom asista la un impact indirect în următoarele luni sau pe termen lung. Unele dintre consecințele indirecte ar putea fi reducerea investițiilor străine directe, revenirea cetățenilor moldoveni de peste hotare, reducerea nivelului remitențelor și imposibilitatea contractării unor împrumuturi internaționale.

Sergiu Panainte
sergiu.panainte@gmail.com

O SECURITATE EUROPEANĂ ȘUBREDĂ CREȘTE ȘANSELE MOLDOVEI LA INTEGRAREA EUROPEANĂ

Sumar

Evenimentele din Georgia au dat naștere la o serie de schimbări, fiecare din ele de o diferită magnitudine. Cel mai important subiect pe agenda europeană este la moment asigurarea securității pe continent. În afară de nucleul statelor vest-europene care cuprind statele membre UE și NATO, mai există și Rusia, un actor cheie în aranjamentele de securitate europeană. În pofida legăturilor instituționalizate dintre Federația Rusă și NATO, viziunile lor asupra securității europene pot fi cu greu reconciliate. Războiul din Georgia a scos la iveală aceste divergențe, precum și întreaga dezbatere cu privire la conflictele înghețate din această regiune.

Ca urmare a acestor evoluții, UE este impusă involuntar să gândească diverse scenarii care ar trebui să rețină ascensiunea Rusiei în câștigarea unei mai mari puteri și influențe în chestiuni legate de energie și securitate. Aceste scenarii, chiar dacă și șoptite cu o jumătate de voce, iau în considerație posibilitatea oferi unei perspective clare de aderare pentru statele care se află sub o „amenințare” directă din partea Rusiei – Ucraina și Moldova în primul rând, precum și Georgia și Azerbaidjan în al doilea. Prin urmare, Moldova ar putea în mod nemeritat să beneficieze de contextul internațional creat și de o eventuală perspectivă europeană. Pentru ca acest lucru să se întâmple, în mod paradoxal, insecuritatea europeană este o necesitate. Numai în așa fel UE ar bate alarma și ar depune eforturi să încorporeze și vecinii săi. În mod surprinzător, confruntarea

dintre Rusia și UE este direct proporțional benefică pentru șansele Moldovei la integrare europeană.

Ușa din spate devine o obișnuință pentru Moldova?

Anii '90 ai secolului trecut au fost pentru Moldova o perioadă de afirmare ca stat pe plan internațional. Prioritatea politicii externe era să asigure o recunoaștere largă a independenței statului și relații bune cu toate statele lumii. Această conceptualizare a politicii externe moldovenești s-a transpus într-o masivă aderare a țării la diferite organizații internaționale. Drept consecință, chestiunea unei reprezentări eficiente în cadrul tuturor organizațiilor la care Moldova a devenit parte, s-a transformat într-o utopie cu repercusiuni oarecum dezonorabile pentru imaginea și prestigiul statului – datorii acumulate la plata cotizațiilor de stat-membru.

La sfârșitul anilor '90 ai secolului trecut când Moldova a acumulat mai multă experiență diplomatică, promovarea scopurilor de politică externă s-au schimbat în ce poate fi numit „folosește circumstanțele la maximum, orice poate să meargă”. Acesta a fost cazul cu Moldova când i s-a oferit calitatea de membru la Pactul de Stabilitate pentru Europa de sud-est, o organizație creată pentru statele din Balcani pentru a le pregăti în perspectiva aderării la UE. În ciuda faptului că Moldova nu respecta criteriile de aderare la această organizație, diplomația statului a reușit să utilizeze ușa din spate pentru a se alătura

organizației. Mai mult decât atât, au fost găsite chiar și argumentele care să demonstreze apartenența geografică la respectiva regiune pentru a încununa cu succes demersurile în cauză. În așa fel, Moldova a reușit să „între” în diverse instituții importante fără ca de fapt să merite pe deplin acest lucru, datorită atât faptului ca nu întrunea criteriile de aderare la momentul aderării, cât și a faptului că nu depunea eforturi să le întrunească având deja această calitate de membru.

Totuși, UE nu este același lucru cu Pactul de Stabilitate și nu va fi îndeajuns doar un discurs diplomatic siropos sau șmecherii pentru a „pătrunde”. Cu toate acestea, situația ar putea să se îndrepte în direcția dorită dacă lucrurile nu vor fi soluționate în Caucaz, iar Rusia continuă să manifeste un comportament agresiv în privința „vecinătății apropiate”. Mai mult decât atât, UE așteaptă ca autoritățile moldovenești să continue realizarea reformelor și în ajunul unui nou acord contractual, cu un ochi asupra Rusiei, Bruxelles-ul ar putea lua o decizie epocală și să semneze un acord de asociere cu Chișinăul.

Partidul de la guvernare este în căutarea unei astfel de evoluții fericite a situației, din moment ce credibilitatea lui este zdruncinată în ochii electoratului, precum și în cei ai instituțiilor europene. Pentru a spera la o posibilă salvare, comuniștii trebuie să aibă în mână o puternică promisiune electorală. Cea veche, care a servit drept motor pentru campaniile precedente, și anume soluționarea conflictului transnistrean, nu mai ține. În ciuda inițiativelor oarecum modeste de a relua negocierile pe această chestiune, situația rămâne a fi incertă. Din acest motiv, conducerea comunistă nu poate să apeleze încă o dată la acest subiect dureros și să-l utilizeze în campania electorală. În schimb, o victorie răsunătoare pe frontul de vest, precum ar fi un acord de asociere cu UE, ar trimite la cer șansele partidului de la putere de a câștiga un nou mandat.

În acest context, poate fi observată o amplificare a contactelor la nivel înalt cu statele membre ale UE. În primul rând, acest lucru este valabil pentru Franța care deține la moment președinția UE. O întâlnire a șefilor de departament din cadrul ministerelor de externe ale celor două state a avut menirea să recunoască aspirațiile

europene ale Moldovei și sprijinul guvernului francez pentru eforturile pe care Chișinăul le întreprinde în acest sens. În al doilea rând, capitala a fost vizitată de Ministrul de externe ceh care s-a întâlnit cu Premierul Greceanii pentru a discuta subiecte legate de integrarea europeană, și mai important, oficialul ceh a reiterat necesitatea ca Rusia să-și retragă trupele din Transnistria, o modalitate necesară pentru restabilirea integrității teritoriale a Moldovei și a suveranității sale. În al treilea rând, a fost lansat un proiect de „twinning” (înfrățire instituțională) cu sprijinul financiar al UE și împreună cu parlamentarii francezi și ungari. Chiar dacă Moldova nu este un candidat la aderare, proiectul a fost conceput în cadrul Politicii Europene de Vecinătate (PEV). În al patrulea rând, și de fapt cel mai important, Moldova a cerut prin persoana Ministrului său de externe un Acord de Asociere cu UE, plus nici mai mult, nici mai puțin, să i se acorde și statutul de țară-candidat. În timp ce acest lucru poate suna, și de fapt este unul cu adevărat exagerat, cel puțin devine clar pentru UE că Moldova a declarat cu tupeu intențiile sale ambițioase. Dacă să onoreze sau nu aceste ambiții sau să le lase la faza de pur și simplu ambiții, rămâne la latitudinea UE când Comisia Europeană va primi mandatul pentru a începe negocierile asupra noului acord contractual cu Moldova.

După cum se poate observa, aceștia sunt pași mici, dar importanți care au menirea de a crea o relație apropiată între Moldova și UE. Deși conștienta de faptul că graba strică treaba, UE va aștepta să vadă cât de bine se va descurca Moldova cu implementarea reformelor și sarcinilor ce i-au fost stabilite. Încă o dată, planul este de „a aștepta” până se vor desfășura alegerile, fie în mod democratic sau cu fraude. În continuare va fi crucial de a afla cum va arăta noua compoziție a guvernului, precum și dacă se va păstra o continuitate a cursului european al țării, combinat cu un angajament puternic de a respecta normele și valorile europene și aplicarea lor în practică.

Cu toate acestea, vulpii diplomației moldovenești, au adușmănat probabil momentul oportun de a insista asupra solicitărilor ambițioase formulate de ministrul Stratan, din moment ce securitatea europeană a fost un

pic „clătinată”, iar sentimentul de insecuritate creează involuntar o stare de nesiguranță. Pentru a contracara astfel de „sentimente” „actorul” trebuie să găsească securitate și siguranță prin alierea sa cu ceva sau cineva. Totuși, în cazul Moldovei, ar putea fi cu totul altceva. Apropiind Moldova, UE ar putea să creeze un scut împotriva Rusiei. O soluție perfectă pentru UE ar fi să repete scenariul turc – să transforme Moldova într-un etern stat asociat, alimentându-i în permanență speranțele de a deveni stat membru, dar de fapt utilizând-o pentru a se îngrădi de Rusia. Turcia probabil îndeplinește acest rol îngrădind UE de lumea musulmană, iar Moldovei i-ar fi cam greu să facă același lucru în privința Rusiei. În schimb scenariul ar putea fi operațional dacă adăugăm Ucraina.

Până la urmă această teorie pare a fi destul de stranie, dar dacă de o privit în profunzime, s-ar putea dovedi să fie una realistă. Dacă țările baltice au fost pierdute irecuperabil pentru Rusia în perioada sa de „slăbiciune”, ea nu-și poate permite să piardă Moldova și Ucraina în același fel. Prin urmare, aceste două state, încet dar sigur, se transformă într-un imens câmp de bătălie între Rusia și UE. Pe de o parte Rusia va face orice pentru a nu le permite să adere la UE, pe de altă parte UE nu este capabilă să asigure absorbția totală a acestor state. Lovită de o astfel de perspectivă, aparent repetarea scenariului turcesc ar fi soluția adecvată pentru UE.

Interesele Moldovei totuși trebuie urmate cu strictețe. Tipul de teorii descrisă mai sus poate fi confirmată sau infirmată doar în timp. Astfel, timpul va demonstra dacă deciziile adoptate în prezent au fost sau nu corecte. În pofida circumstanțelor, Moldova trebuie să merite să-i fie acordat statutul de stat candidat prin muncă asiduă și nu prin ușa din spate. Cine intra prin astfel de uși, va ieși exact prin ele mai târziu.

Moldova și protecția drepturilor omului

Subiectul drepturilor omului a devenit o piatră de moară pentru Moldova încetinind procesul de transformare într-un stat modern și democratic. Cazurile înaintate împotriva Moldovei la Curtea Europeană pentru Drepturile Omului (CEDO) au crescut enorm în ultimii ani. De asemenea, a fost prelungită

și perioada de monitorizare a statului de către Consiliul Europei, unul dintre motive fiind anume drepturile omului care nu se respectă. Doar pentru a reîmprospăta memoria, Moldova a devenit membru al Consiliului Europei în 1995 și astăzi, în 2008 este în continuare monitorizată de către această organizație. Aceasta înseamnă că în 13 ani Moldova a eșuat în a se alinia la criteriile și angajamentele pe care și le-a asumat să le respecte.

Problema, totuși, este mult mai complexă. Justiția și-a pierdut independența, pe care de fapt nici nu a avut-o vreodată, verticalitatea ei nimerind în mâinile puterii executive și partidului aflat la guvernare, în acest moment, Partidul Comuniștilor. În consecință, cetățenilor le sunt negate drepturile lor fundamentale înscrise în Constituție – în primul rând dreptul la un proces corect și echitabil. Atunci când cetățenii se pomenesc cu o decizie de judecată incorectă și abuzivă, chiar după ce au parcurs toate etapele, inclusiv instanța supremă, Curtea Supremă de Justiție, singura lor opțiune rămasă este să sesizeze CEDO. Statisticile arată că majoritatea celor care s-au adresat la CEDO într-un proces împotriva statului Republica Moldova, au primit câștig de cauză. Corespunzător, aceasta a dus ceva timp în urmă la o declarație stupidă făcută de președintele Voronin în care afirma ca Moldova ar trebui să părăsească Consiliul Europei, deoarece statul își pierde prestigiul, iar bugetul are de suferit în urma deciziilor de condamnare de la CEDO, care sunt obligatorii pentru statele membre. De fapt, prestigiul este pierdut deja în momentul în care cazurile nesoluționate de către instanțele judecătorești naționale ajung la Strasbourg. Însă dacă aceste procese mai sunt și pierdute de stat, aceasta deja demonstrează existența unor probleme serioase cu implementarea normelor democratice în cadrul structurilor statului.

Cu toate aceste adevăruri în față, situația nu se îmbunătățește, iar la capitolul protecției drepturilor omului Moldova rămâne codașa Europei. În pofida multor declarații exprimate de oficialități precum că protecția drepturilor omului este o prioritate, nimic de fapt nu se întâmplă în practică. Cetățenii nu au nici cea mai mică încredere în sistemul judiciar și sunt de părerea că statul sau structurile sale mereu vor influența deciziile curții în favoarea sa.

În afară de Consiliul European, Parlamentul European de asemenea stă cu ochii pe Moldova în ceea ce privește protecția drepturilor omului. La o întâlnire recentă a Comitetului Interparlamentar de Cooperare UE-Moldova, delegația Moldovei condusă de Grigore Petrenco nu a putut să răspundă adecvat la întrebările parlamentarilor europeni în ce privește protecția drepturilor omului. Petrenco a mai declarat că raporturile întocmite de organizațiile internaționale care activează în domeniu sunt exagerate și nu pot fi de încredere. Prin urmare, autoritățile pun la îndoială competența organizațiilor cu renume mondial cu o experiență enormă în monitorizarea situației drepturilor omului în lume.

Confruntată cu o asemenea problemă, Moldova nu poate spera să fie tratată ca un viitor stat-candidat la aderare în UE, unde drepturile omului este un criteriu primordial pentru a fi acceptat în organizație. Astfel, eforturile autorităților trebuie să fie multiplicat pentru a să asigure plenar respectarea acestor drepturi. În mod cert, acesta este un drum lung de parcurs, dar cu siguranță unul care duce spre una din ușile ce asigură accesul spre integrarea europeană.

Prognoze

Războiul din Georgia a creat o situație de care ar putea să beneficieze Moldova. Starea de insecuritate ce s-a creat în Europa a impus UE să se gândească la problema conflictelor înghețate și să asigure securitatea pe continent prin includerea statelor ce se confruntă cu astfel de conflicte. Problema a fost generată, de fapt, de către puterea crescândă a Rusiei și frica de a fi pusă în situația să reziste acestei puteri. În astfel de condiții, UE ar putea experimenta „scenariul turc” care presupune apropierea Moldovei și Ucrainei de UE în calitate de „state mereu candidate” pentru a se apăra de Rusia. Această teorie nu se aplică foarte mult unei entități post-moderne precum este UE, dar atunci când trebuie să te confrunți cu un stat precum Rusia care acționează în spiritul „realpolitik”-ului, unica soluție este de a contrapune aceleași arme pe care le folosește inamicul împotriva ta.

Cu toate acestea, se poate pronostica că după ce Chișinăul a cerut în mod tupeist un acord de asociere și recunoașterea statului de țară-candidat al UE, autoritățile vor continua să facă acest lucru iar și iar. În joc este popularitatea partidului de la putere care în mod disperat are nevoie de vești bune. Obținerea unui astfel de acord de la UE înainte de alegeri și făcând din el o promisiune electorală, ar îmbunătăți poziția Comuniștilor în sondajele de opinie. Reversul este că în cazul unor promisiuni goale, fără fond, precum și mințind alegătorii, ar înrăutăți considerabil rezultatele electorale ale partidului de la guvernământ. Până la sfârșitul anului vor mai fi câteva întâlniri de nivel înalt cu oficialitățile europene după care va deveni clar care este poziția UE față de solicitările ambițioase ale Moldovei.

În acest moment campania electorală devine din ce în ce mai aprigă, iar publicul va asista la un spectru larg de promisiuni electorale, inclusiv obiective de politică externă de care încă nimeni u a auzit. Lucrul important este de a discerne adevărul și realitatea prin utilizarea de către public instrumentelor precum: media, rapoarte întocmite peste hotare și poziția marilor actori din regiune cu privire la partidele din Moldova.

Vitalie Grosu
grosuvitalie@hotmail.com

INCERTITUDINEA ȘI NON-DEMOCRATISMUL POLITICII DE SECURITATE A MOLDOVEI – SURSĂ DE INSECURITATE NAȚIONALĂ ȘI REGIONALĂ

Sumar

Reuniunea dintre Președintele Federației Ruse, D. Medvedev, și liderul separatist, I. Smirnov, s-au soldat cu reluarea discuțiilor pe marginea reglementării transnistrene. Insistența Occidentului și Ucrainei de revenire în formatul 5+2 al negocierilor, și reluarea de către autoritățile Republicii Moldova a declarațiilor certe privind necesitatea respectării acestui format au scos în evidență ne-dorința Tiraspolului de acceptare a formatului extins de negocieri și propunerilor inițiate de Chișinău.

Apelul din 19 septembrie 2008 a Adunării Populare a UTAG de recunoaștere de către Parlamentul și Președintele Republicii Moldova a independenței Abhaziei și Osetiei de Sud scoate în evidență complexitatea divergenței de opinii între cele două entități, dar totodată și efectele lipsei de coerență a politici de securitate a statului, precum și efectele interpunerii interesului partidului de guvernământ interesului național. Acțiunile autorităților găgăuze au scos în evidență profunde lacune a politicii statului în dezvoltarea unui dialog funcțional cu autoritățile și populația Găgăuziei.

Amendarea la începutul lunii septembrie a unor persoane pentru arborarea drapelului României în timpul sărbătorilor naționale, intimidarea ziariștilor pentru expunerea unor investigații care incriminează serviciile de securitate a Republicii Moldova, precum și încercările de estompate a dezvoltării relațiilor de cooperare a comunităților din Republica Moldova și România se înscriu în logica unei politici de securitate ne-democrate a autorităților comuniste ce contribuie

la sporirea insecurității cetățenilor moldoveni și presupune riscul afectării relațiilor inter-statale moldo-române.

Riscurile abordării unilaterale a negocierilor

Desfășurarea reuniunii din 3 septembrie 2008, de la Soci între președintele Federației Ruse, D. Medvedev, și liderul separatist, I. Smirnov, a condus la anularea moratoriului separatiștilor asupra relațiilor cu Chișinău și declararea disponibilității reluării discuțiilor pe marginea soluționării conflictului transnistrean. Trebuie de menționat că, potrivit declarațiilor liderului separatist, Tiraspolul este dispus să reia discuțiile în formatul trilateral, respectiv Moscova, Chișinău și Tiraspolul.

Acțiunile autorităților comuniste de la Chișinău s-au dovedit destul de loiale față de o astfel de evoluție și au dat dovadă de o abordare mult prea simplistă a lucrurilor. În acest sens, pe lângă reluarea așa-numitelor „consultații trilaterale” de către Chișinău, amintim că prim-ministrul Republicii Moldova a recunoscut în cadrul unor declarații publice disponibilitatea Chișinăului de preluare a anumitor elemente din Planul Kozak fără a specifica care anume.

Comportamentul ambiguu de la începutul lunii septembrie al autorităților de la Chișinău, prin care nu era clar formatul în care urmăresc elaborarea unei decizii privind negocierile, au generat profunde îngrijorări ale societății moldave care au interpretat intensificarea discuțiilor trilaterale ca sursă majoră de insecuritate la adresa societății. Este reprezentativă în acest sens Viziunea Experților

asupra Problemei Transnistrene din 11.09.2008 în cadrul căreia sunt menționate și riscurile la adresa securității naționale ce reies discuțiilor unilaterale directe ale Chișinăului cu Kremlinul.

Trebuie de luat în considerație totuși, că comportamentul duplicitar, ne-transparent al autorităților de la Chișinău a servit ca sursă de insecuritate nu numai la adresa societății moldave, dar a generat și insecuritate la nivel regional. Astfel, vizita oficială a viceministrului afacerilor externe a Ucrainei, dl. Aleksandr Gorin, și reprezentantului special al Ucrainei în procesul de negocieri privind reglementarea transnistreană, dl. Victor Krijanovsci, din 12 septembrie poate fi considerată atât ca o vizită cu scopul informării privind starea actuală a negocierilor și evoluțiilor în cadrul acestora, cât și ca reacție în vederea prevenirii unor evoluții nedorite în runda actuală de discuție centrată pe dialogul trilateral. Or, conflictul transnistrean constituie sursă de amenințare nu numai la adresa Republicii Moldova, dar și direct la adresa Ucrainei intenționată a adera la UE și NATO.

Incertitudinea autorităților de la Chișinău față de tentativa Federației Ruse și Transnistriei de a compromite negocierile în formatul 5+2 a determinat implicarea directă și intensă a autorităților europene. Merită de amintit în acest sens vizita lui Philip Remler și întrevvedere sa cu speakerul Parlamentului Republicii Moldova din 15 septembrie, declarațiile din 17 septembrie ale lui Marianne Mikko privind funcționalitatea formatului de negociere 5+2. Într-un astfel de context autorităților de la Chișinău le a fost mult mai facil de a reveni în albia normalității, fiind efectuate ca urmare a susținerii europene un șir de declarații privind necesitatea reluării și respectării negocierilor în formatul pentalateral plus doi. Declarațiile clare a autorităților de la Chișinău privind necesitatea respectării formatului extins de negocieri a dezinteresat Transnistria în prelungirea discuțiilor. Contramandarea întâlnirii pentru o perioadă ne-determinată între președintele țării și liderul separatist ce urma să aibă loc la 25 septembrie, precum și declarațiile lui Smirnov, cât și a unui șir de alți reprezentanți ai oficialităților separatiste privind necesitatea recunoașterii independenței Transnistriei argumentează dezinteresul față de continuarea discuțiilor pe problema reglementării. Un astfel

de comportament al autorităților separatiste este în totală corespundere cu interesele Rusiei de a compromite participarea Occidentului în reglementarea transnistreană și de păstrarea a monopolului asupra dreptului de decizie și inițiativă.

Este necesar de amintit, într-un astfel de context, că important este nu semnarea unui oarecare document care să se rezume la întărirea unor principii pur declarative, ci crearea condițiilor reale de reglementare a conflictului prin promovarea reformelor și sporirea atractivității Republicii Moldova. Sau se pare că la acest capitol autoritățile comuniste rămân serios restante. În plus, în condițiile apropierii alegerilor din 2009 se pare că autoritățile comuniste sunt mult mai predispuse semnării unui document, chiar cu riscul de a rămâne pur declarativ, decât elaborării unei strategii de lungă durată în vederea reglementării conflictului bazată pe reforme și durabilitatea reglementării conflictului.

Continuarea ofensivei găgăuze

La 19 septembrie 2008 Adunarea Populară a UTAG a solicitat autorităților de la Chișinău recunoașterea independenței Abhaziei și Osetiei de Sud prin înaintarea unui apel către Președintele Republicii Moldova și către Parlament. Menționez în acest sens, că acțiunea vizată a Adunării Populare este orientată direct spre depășirea cadrului legal de funcționare a autonomiei găgăuze și constituie o provocare la adresa securității și stabilității politice naționale. Acțiunea autorităților găgăuze constituie continuarea logică a unui comportament care ar putea avea ca obiectiv revizuirea statutului actual al autonomiei găgăuze, declarații în acest sens fiind făcute de reprezentanți ai autonomiei de diferit nivel pe parcursul lunii iulie 2008 în timpul desfășurării protestelor de la Comrat și se pare că continuie șirul divergențelor între autoritățile UTAG și autoritățile comuniste de la Chișinău.

Deși autoritățile Republicii Moldova luaseră atitudinea ignorării acțiunilor autorităților UTAG declarând că apelul acestora este lipsit de importanță și nu are valoare juridică, situația de fapt demonstrează starea de disconfort în care au fost plasate autoritățile Moldovei și

denotă totodată presiuni suplimentare asupra Chișinăului în condițiile aprofundării discuțiilor cu Transnistria. Merită atenție, în acest context, faptul că poziția autorităților găgăuze este mult mai apropiată, chiar identică, poziției Federației Ruse, decât poziției oficiale a Chișinăului, iar o asemenea realitate necesită o abordare mult mai atentă a subiectului reglementării transnistrene, relațiilor cu Comratul și rolului securității spațiului informațional.

Trebuie de menționat că evenimentele din Georgia, precum și atitudinea societății în general față de acțiunile Federației Ruse denotă rolul excesiv a mass-media ruse în formarea opiniei publice, atât în Republica Moldova, cât și în UTAG. În acest sens, relațiile dintre Chișinău și Comrat în absența unui dialog veridic și continuu între cele două entități, precum și în contextul unui spațiu informațional dominat de media rusești determină riscuri suplimentare la adresa securității naționale.

Pe fonul evoluțiilor politice riscante din UTAG, în cadrul cărora se fac declarații privind necesitatea revizuirii statutului juridic al autonomiei, obținerii statutului de Republică (care au fost analizate în numerele anterioare ale PSS) și Apelurilor ce depășesc atribuțiile legale a autorităților autonomiei, trebuie de amintit că organele de drept a Republicii Moldova au depistat în decursul ultimei jumătăți de an mai multe stocuri de armament. O ultimă descoperire de acest gen s-a realizat pe 4 septembrie, iar stocul de armament conținea aruncătoare de grenade și muniții destinate distrugerii tehnicii blindate și clădirilor. Deși este practic imposibil de trasat o legătură între dinamica proceselor politice a regiunii și aceste evenimente, totuși, astfel de evoluții ar trebui să responsabilizeze mult mai mult autoritățile de la Chișinău pe segmentul politicii referitoare la UTAG și integrării reale a acesteia în spațiul socio-politico-economic a Republicii Moldova.

Promovarea unei politici de securitate ne-democrate cu elemente de xenofobie

Derularea discuțiilor pe marginea conflictului transnistrean și evenimentele din regiunea Caucazului au captat atenția societății moldave fiind posibilă omiterea unor evenimente tradițional foarte sensibile și acute în politica

de securitate promovată de către autoritățile comuniste de la Chișinău. Astfel, în ziua desfășurării Sărbătorii Naționale a Limbii Române din 31 august, organele de poliție și cele de securitate au recurs la acțiuni de confiscare a drapelului României de la persoane care participau la manifestațiile din Piața Marii Adunări Naționale, deținătorul fiind arestat și amendat în instanța de judecată.

Un astfel de comportament al autorităților comuniste pare să nu reprezinte o acțiune unică, ci o politică organizată și regizată de la cel mai înalt nivel. Merită de amintit, în acest sens, reținerea de către organele vamale a Republicii Moldova a lotului de carte românească donat de către autoritățile orașului Călărași, România, autorităților cu aceeași denumire din Republica Moldova. Potrivit afirmațiilor Șefului Secției de Cultură a raionului Călărași, implicat în gestionarea crizei menționate, autoritățile vamale moldovene au făcut referire la unele acte adoptate de Ministerul Culturii și Ministerul Educației și Tineretului a Republicii Moldova care permit astfel de acțiuni ilegale.

În aceeași logică se înscrie și Declarația semnată la 12 septembrie de către un grup de organizații neguvernamentale reprezentative în domeniul mass-media a Republicii Moldova. Organizațiile își exprimă îngrijorarea profundă în legătură cu acțiunile de hărțuire și intimidare, semnalate de către jurnaliștii de la săptămânalul de investigație Ziarul de Gardă care investigaseră o posibilă implicare a Serviciului de Informare și Securitate a Republicii Moldova în racolarea unor tineri din rândurile studenților cetățeni ai Republicii Moldova care își fac studiile în România.

Într-un astfel de context se pare că autoritățile comuniste continuă practica persecutării persoanelor care tind să-și apere identitatea națională și dreptul la libera conștiință, iar acțiunile menționate par să fie o continuare a politicii de ideologizare a subiectelor legate de istoria și denumirea limbii naționale.

Într-un astfel de context, acțiunile autorităților comuniste constituie reale provocări la adresa României și contribuie la destabilizarea relațiilor româno-moldave și așa destul de firave, iar acest fapt determină profunde consecințe negative asupra securității naționale a Moldovei.

Proгнозе

Convingerea rapidă de către Medvedev a liderului separatist de la Tiraspol în vederea reluării discuțiilor demonstrează clar intenția Rusiei de preluare a inițiativei pe marginea reglementării conflictului transnistrean. Este de așteptat ca Rusia să continue a promova prin intermediul poziției dure luate de Transnistria necesitatea discuțiilor loiale în raport cu interesele ruse, dar și o posibilă compromitere sau boicotare a implicării Occidentului și Ucrainei.

În pofida declarațiilor optimiste ale președintelui Voronin, evenimentele de la sfârșitul lunii septembrie par să demonstreze lipsa de mijloace de impunere a propunerilor Republicii Moldova și lipsa de interes a Federației Ruse în vederea acceptării acestora. Într-un astfel de context discuțiile vor fi incerte și conțin riscul blocării lor din motive minore, dar care au în spate profunde divergențe de principii.

În contextul declarațiilor efectuate de autoritățile UTAG este de așteptat continuarea ignorării acestora de către autoritățile comuniste. Evitarea dezvoltării unui dialog real cu autoritățile autonomiei, cât și cu populația regiunii pare că va orienta UTAG de a reveni cu astfel de acțiuni provocatoare. Totodată, este de așteptat ca să se intensifice eforturile Rusiei și Transnistriei în vederea utilizării Găgăuziei pentru realizarea presiunilor asupra Chișinăului și intimidării sale în runda actuală de discuții.

Pe chestiunile ce țin de identitatea națională este de așteptat ca autoritățile comuniste să fie incapabile a-și schimba atitudinea în vederea promovării unei politici echilibrate, orientată pe respectarea drepturilor tuturor cetățenilor. Este de așteptat continuarea practicii autorităților actuale comuniste de intimidare a persoanelor și organizațiilor care iau o atitudine vădit opusă celei a autorităților, chiar cu riscul sau chiar cu speranța afectării relațiilor inter-statale moldo-române.

www.viitorul.org

Acest buletin este o publicație analitică lunară bilingvă care are drept scop analiza politicii interne, externe și de securitate a Republicii Moldova.

Autorii "Political and Security Statewatch": Ion Marandici, Sergiu Panainte, Vitalie Grosu.
Pentru orice comentarii sau abonare la acest buletin vă rugăm să ne contactați la ghenadie.mocanu@viitorul.org sau idis_viitorul@mdl.net.

Coordonator al buletinului: Ghenadie Mocanu.

Contacte:

Chisinau, Str. Iacob Hincu, 10/1, 2009 MD, Republica Moldova
Tel/fax: (+ 373/22) 21 09 32; 21.36.32; 22.71.30
E-mail: idis_viitorul@mdl.net
Web: www.viitorul.org

● Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) "Viitorul" reprezintă o
● organizație de cercetare, educație și de promovare, care activează într-o serie de domenii
● legate de: analiză economică, guvernare, drept, științe politice, management instituțional
● și strategii.

● Misiunea IDIS este de a contribui la creșterea unui mediu liberal și democratic în Moldova,
● ca și în alte democrații incipiente, consolidarea autorităților locale și regionale, oferirea
● de asistență la consolidarea societății civile în care cetățenii pot acționa în numele lor
● în temeiul drepturilor civile și politice de care se bucură; schimbul liber de informație și
● consolidarea scopurilor care întăresc guvernarea eficientă.

● IDIS reprezintă o platformă comună care reunește mai multe grupuri de intelectuali
● preocupați de succesul tranziției în țările lor spre economia de piață și societatea liberă.
● IDIS îi ajută pe cetățeni să-și consolideze energiile, valorile și virtuțile civice, oferindu-le
● suportul moral, intelectual și logistic, în ceea ce privește dezvoltarea de proiecte și inițiative.
● În virtutea acestei misiuni, IDIS a stabilit mai multe legături utile dintre mediul academic
● și cel al decidenților politice, generând o bază solidă pentru analiză de politici publice și
● recomandări pe diverse areale sensibile pentru interesul public, crearea și diseminarea
● de practici pozitive, standarde de bună guvernare și instrumente credibile de analiză
● economică.